

Motion till riksdagen 2023/24:2065

av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

En effektiv apoteks- och läkemedelskedja

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att inkludera kylvaror i apotekens returrätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överblivna läkemedel bör tas tillvara och tas om hand på bästa sätt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur man kan nå en effektiv miljöprovning av läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kartlägga orsakerna till den ökade användningen av antidepressiva bland unga och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över behovet att till viss del distribuera Läkemedelsboken i tryckt form och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Läkemedel fyller en oerhört viktig funktion i att förbättra människors hälsa och bota sjuka, men i många fall även rädda liv.

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Inom avsnittet för hälso- och sjukvården finns en skrivning om att utveckla apotekens roll i vårdkedjan. Exempelvis ska utgångspunkten vara att vissa tjänster så som hälsoundersökningar ska kunna utföras på apoteken, vilket är en fråga Sverigedemokraterna drivit sedan tidigare. Det ska även finnas ett farmaceutsortiment, vilket är ett mellanläge mellan receptfritt och receptbelagt.

Returnering av läkemedel som förvaras i kyl

Idag inkluderas inte apotekens kylvaror i returrätten, vilket gör att om en kund inte köper det beställda läkemedlet måste apoteken antingen returnera eller kassera dessa varor. Det kan vara så att en kund beställer hem ett läkemedel som inte finns på lager men ändå går till ett annat apotek för att hämta ut det. Det enskilda apoteket får då stå för hela risken. Eftersom medicin kan vara oerhört kostsam kan en enda beställning orsaka konkurs för ett mindre apotek och det skulle i praktiken också kunna innebära en begränsning av vilka apotek som är villiga att ta hem kyllda läkemedel. 2020 lämnade dåvarande regeringen ett uppdrag till Läkemedelsverket om att utreda om man ska kunna returnera även läkemedel som ska förvaras i kyl- eller frysförhållanden. Det gavs också ett uppdrag att kartlägga på vilket sätt apotekens hantering av sådana läkemedel görs. Uppdraget skulle redovisas den 31 maj 2021. Frågan är fortfarande angelägen för Sverigedemokraterna och regeringen har inte lämnat några förslag vidare till riksdagen. Vi anser därför att frågan om en mer effektiv, säker hantering och returnering av läkemedel i kyl- eller frysförvaring är viktig, inte minst som ett steg för att minska läkemedlens påverkan på miljön.

Miljöaspekter kopplat till läkemedel

Läkemedel utgörs av molekyler som är designade för att ha biologisk effekt. Som sådana kan de potentiellt ge effekter i naturen när de släpps ut. Många läkemedels-substanser är också så pass stabila att de passerar igenom människokroppen oförändrade eller i en annan biologiskt aktiv form. Detta gäller inte minst receptfria läkemedel. Ett aktuellt exempel är de stora utsläpp som görs av molekylen diklofenak, som ingår i smärtlindrande läkemedel, men även hormonpreparat såsom p-piller. Dessa har påvisats ha negativa effekter på fåglar, och höga förekomster i svenska vattendrag har likaså kunnat påvisas av en svensk forskargrupp. Inte minst tyder forskning på att fiskar påverkas genom att de får svårare att fånga föda men också att föröka sig. Forskargruppens fynd aktualiserar frågan om huruvida en miljöprovning bör ske, åtminstone av receptfria läkemedel. I dagsläget vägs inte miljöhänsyn in för receptfria läkemedel och receptfriheten hanteras och regleras på EU-nivå. Vilka receptfria läkemedel som däremot ska få säljas utanför öppenvårdsapotek, dvs detaljhandel, regleras av svensk lagstiftning, vilket gör att det är möjligt att i svensk lagstiftning göra författningsändringar som möjliggör miljöprovning.

Läkemedlens viktigaste funktion, att rädda liv och förbättra människors hälsa, ska givetvis väga tyngst, men givet utvecklingen av utsläpp och risker för påverkan på såväl människan som miljön måste provningar övervägas.

En sådan provning skulle kunna påskynda utvecklingen av medicinskt likvärdiga preparat med lägre miljöeffekter, samt alternativa behandlingsmetoder. Sverigedemokraterna anser därför att regeringen bör se över hur en miljöprovning skulle kunna utformas. Detta som en del i godkännandeprocessen för läkemedel och som vägledning vid förskrivning.

Samtidigt är det viktigt att säkerställa att läkemedel som är överblivna hos exempelvis hälso- och sjukvården inte bara kastas, utan tas tillvara och tas om hand på bästa sätt.

Förskrivning av antidepressiva medel

De senaste femton åren har medicineringen med antidepressiva medel ökat kraftigt bland barn. Faktum är att det i Sverige är tre gånger vanligare att barn förskrivs med recept på antidepressiva än i Norge och Danmark, och skillnaden mellan länder uppges ha ökat under lång tid. Psykiatrin, barn- och ungdomspsykiatrin och vården för barn och unga är ansträngd i Sverige till följd av föregående regeringars nedmontering och bortprioritering under en lång tid. De som söker sig till vården får inte hjälp i tid utan hamnar i årslånga kötider. Samtidigt ökar den psykiska ohälsan och sprider sig allt längre ner i åldrarna.

Den ökade användningen av antidepressiva måste ses över för att komma till bukt med roten till problemet. Det är oacceptabelt och direkt inhumant att antidepressiva medel skrivs ut som enkel lösning i brist på resurser inom psykiatrin när unga som mår dåligt främst behöver erbjudas det stöd, behandling och vård som de är i behov av. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör se över den ökade användning av antidepressiva till unga och kartlägga orsakerna till detta.

Läkemedelsboken

Läkemedelsverket är myndigheten som har ansvaret över Läkemedelsboken som har givits ut av Läkemedelsverket sedan 2009, och dessförinnan av Apoteket AB sedan 1977. Läkemedelsverkets redaktion arbetar kontinuerligt med att se till så att boken följer tiden och är relevant. Regeringen har givit Läkemedelsverket uppdraget att särskilt förvalta, uppdatera och tillgängliggöra Läkemedelsboken och det förväntas vara klart i början av år 2024. Detta är givetvis väldigt bra.

Dock är Läkemedelsboken numer helt digital. Den finns både på webben och som egen nedladdningsbar applikation. Det har den varit sedan 2018. Digitalisering är en viktig och ständigt pågående del i vår samhällsutveckling. Efterfrågan av Läkemedelsboken i tryckt form är därmed kanske inte lika stor då det digitala alternativet är mer behändigt. Samtidigt menar vi att man måste säkerställa att den här typen av viktig information inte enbart går att ta del av genom digitala plattformar. Det kan både begränsa oss och göra oss sårbara, inte minst i en tid då det råder oro i vårt närområde. Inom den förstärkta beredskapen bör även digitaliseringens sårbarhet följa med. Med anledning av detta vill vi att Läkemedelsboken även fortsättningsvis ska återfinnas i tryckt form om än i begränsad och beställningsbar upplaga.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Carita Boulwén (SD)

Mona Olin (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Linda Lindberg (SD)